

Neprihvatljivost predloženih izmjena zakona o vodama

Izjava Komisije „Iustitia et pax“ Hrvatske biskupske konferencije

„Zabrinutost zbog zakona o vodama“ bio je razlog i naslov izjave Komisija „Iustitia et pax“ HBK od 23. rujna 2009. godine. Naime, tada je Vlada iznenada iz zakonodavnog postupka povukla nacрте zakona o vodama i o financiranju vodnoga gospodarstva koji su već bili prošli drugo čitanje u Hrvatskom saboru. Novoimenovano povjerenstvo samo je za nekoliko dana izradilo posve nove nacрте.

U toj smo izjavi naveli razloge zabrinutosti. Zakoni su u međuvremenu doneseni. Sada, godinu dana poslije, Vlada predlaže nove izmjene zakona o vodama. Zapravo se predlaže preustroj javne ustanove Hrvatskih voda u trgovačko društvo. I ovaj put način donošenja i sam sadržaj povećavaju zabrinutost za to najvažnije hrvatsko nacionalno blago.¹

Predložene izmjene ne podržavamo jer otvaraju vrata privatizaciji i poskupljenju usluga. No, to ne znači da Hrvatske vode kao javno poduzeće mora izvršiti stanovite promjene. To smo naglašavali tijekom izrade Strategije gospodarenja vodama. Zacijelo je tadašnji otpor određenih lobija da se provede nužni preustroj jedan od razloga da ono što danas imamo kao Strategiju nije strategija koja bi odražavala jasan društveno-politički konsenzus s obzirom na to veliko nacionalno dobro i jasne mehanizme zaštite od bilo kakvog ugrožavanja njegova općedruštvenoga karaktera javnog dobra univerzalne namjene i nacionalnog strateškoga interesa. U nedostatku takve strategije pojedini su lobiji mogli krojiti i provoditi planove i programe sukladno vlastitim interesima. Jednako tako je bilo moguće ishitreno donošenje novih zakona, poput najnovijega koji se nalazi na klupama narodnih zastupnika u Hrvatskom saboru, koji zbog neadekvatnih interdisciplinarnih studija teško mogu biti kvalitetni. Oni mogu samo pobuđivati nepovjerenje s pretpostavkama da se radi o borbi već postojećih i nekih novih interesnih skupina za prevlast nad onim što ne može biti ničije vlasništvo.

Osim posve neadekvatnog načina predlaganja promjena zakona, obzirom na smjernice Okvirne direktive Europske unije o vodama, nejasni su motivi i problematični sadržaji predloženih promjena:

- Trgovačko društvo ne može i neće braniti niti obraniti javni interes u sektoru voda. Cilj trgovačkog društva je profit, a ne obrana javnog interesa.
- Korisnici usluga – a to su svi hrvatski građani – neminovno će morati plaćati više nego sada, jer će trebati pokriti porez za usluge posredstvom trgovačkog društva.
- Trgovačko društvo po svojoj naravi lakše je privatizirati nego javnu ustanovu, što su Hrvatske vode danas. Isti je položaj i opasnost za tvrtke koje upravljaju lokalnim sustavima vodovoda i odvodnje, ali što doduše postojeći zakon isključuje kao mogućnost. No, poučeni vještinom zloraba i lakoćom ishitrenih promjena zakona, kao i u nedostatku adekvatne strategije, ni te stavke u zakonu ne ostaju nedodirljive pojedinim interesnim skupinama. Uostalom, izgleda da se takvim intencijama odškrinjuju vrata medijskim

¹ Naše temeljne postavke s obzirom na odnos prema vodi kao javnom dobru iznijeli smo, među ostalim, u naše dvije izjave objavljene u knjizi „U Službi pravde i mira“, Zagreb, 2009.: Prava i dužnosti prema vodi i moru, str. 153 – 164; Zabrinutost zbog zakona o vodama, str. 201 – 205.

najavama da bi i Crkva uzela svoj paket dionica za namirivanje državnih dugova za nepovrativa crkvena dobra. Na takvo što Crkva zacijelo ne bi nikada pristala jer bi time kompromitirala temeljne etičke vrijednosti i stavke socijalnoga nauka Crkve o javnom dobru univerzalne namjene.

- Osim toga, najavljeni preustroj Hrvatskih voda ne jamči bolju zaštitu vodnog dobra. Tako, primjerice, nema govora ni u postojećem zakonu ni u predloženim promjenama odluke o socijalnom rangiranju cijena vode što bi imalo dvojake učinke: s jedne strane, jamčilo bi siromašnijim slojevima naših građana pristupačnu cijenu za opskrbu životno neophodnim količinama vode; s druge pak strane, taj bi mehanizam stimulirao odgovorniju potrošnju svih, a time i povećanje svijesti odgovornosti u svim segmentima potrošnje, zaštite i očuvanja tog životnoga elementa. Raditi nam je sve do razine stava strahopoštovanja pred vodom, tim životnim Božjim darom. Nipošto se ne može nadati niti očekivati da će neko trgovačko društvo učinkovito provoditi mjere svekolike zaštite i svijesti odgovornosti.

Stoga apeliramo na narodne zastupnike da predložene promjene ne usvoje, već da traže od predlagatelja da u ovom i svim drugim oblicima promjena legislative u sektoru voda u te procese uključi predstavnike svih relevantnih struka, te da sve bude „on line“, dostupno svim zainteresiranim stranama i građanima. Takav proces je, uostalom, u skladu i s Okvirnom direktivom Europske unije o vodama. No, više od toga, vode su javno (nacionalno) dobro, kao i vodna infrastruktura - a posebno komunalna. Stoga se to ne može prodavati, otuđivati niti može biti sredstvom stvaranja profita trgovačkih društava. To znači da političari i državne institucije nisu ovlašteni trgovati javnim dobrom ili ga otuđiti jer ih za to nitko nije ovlastio. To im je pravo Ustavom uskraćeno. Oni prema Ustavu moraju održavati to dobro i njime upravljati na dobrobit svih građana, kojima javno dobro pripada.

Apeliramo na sve stručnjake koji su se u začuđujućoj mjeri dali ušutkati, ili koji se zbog raznih razloga ne usuđuju oglasiti u javnosti, da udruže svoje znanje i daju svoj doprinos u obrani tog, gotovo posljednjeg „obiteljskoga srebra“ svima zajedničke domovine Hrvatske. Od predlagatelja pak tražimo da ih angažira u tom procesu, ali ne tek *pro forma*. Osim toga, neophodno je institucionalno osnažiti baš tu struku i osloboditi prostor njezina stručnog i savjesnog djelovanja.

Posebno apeliramo na sve renomirane znanstvene ustanove i udruženja u Republici Hrvatskoj da svojim znanjem i autoritetom dadu svoj doprinos u ovoj prevažnoj tematici. Naše uključivanje u javnu raspravu o vodama proizlazi isključivo iz socijalnog nauka Crkve čiji je integralni dio zalaganje, zaštita i promocija općeg dobra, a voda je nedvojbeno dio općeg dobra i ne može se promatrati isključivo kroz tržišne kategorije.

U Zagrebu, 9. veljače 2011.

Mons. Vlado Košić, biskup sisački
Predsjednik Komisije HBK „Iustitia et pax“